

Διάλεξη του Καθηγητή Νίκου Αυγερού

Παράδοση της "Άσβεστης Φλόγας" στα πλαίσια της εκδήλωσης μνήμης για το μεγάλο λιμό της Ουκρανίας.

Αθήνα, 22/09/2008.

Θα συνοψίσω όσα ακούσαμε. Ακούσαμε διάφορα για την ιδεολογία κι είχαμε και μια περιγραφή από την Guenia όσο αφορά στο συγκεκριμένο αντικείμενο του Γολοντομόρ. Θα ήθελα να θέσω μερικά νοητικά σχήματα που είναι σημαντικά όταν αναλύουμε τις γενοκτονίες. Αυτά θα εξηγήσουν γιατί μερικές γενοκτονίες είναι άγνωστες, ενώ είναι τόσο φρικαλέες. Στην αρχή η σκέψη μου θα σας φανεί κάπως απλή και στο τέλος ελπίζω να καταλάβετε ότι δεν είναι απλοϊκή. Μία μεγάλη διαφορά που υπάρχει σε μία γενοκτονία και αποτελείται από μία ασυμμετρία είναι ότι ο δήμιος ζει, ενώ το θύμα πεθαίνει. Κατά συνέπεια, το έγκλημα υπάρχει, αλλά δεν μπορεί να υπάρχει τιμωρία διότι δεν υπάρχει πια το θύμα. Η μεγάλη δυσκολία στις γενοκτονίες, όταν έχουμε να κάνουμε με μαζικό και συστηματικό φόνο, είναι ότι δεν υπάρχει πια κανένας για να πει ότι έγινε κάτι. Αντιθέτως, υπάρχουν πολλά άτομα που μπορούν να δηλώσουν ότι δεν υπήρξε τίποτα. Το Γολοντομόρ έχει μία ιδιαιτερότητα όσο αναφορά στο θέμα της γενοκτονίας, που αποτελεί μια συμβολή για όσους ασχολούνται με θέματα αναγνώρισης. Οι γενοκτονίες οι κλασικές, θα έλεγα ότι είναι φυλετικές, αν θέλετε ρατσιστικές. Η Γενοκτονία του Γολοντομόρ δεν αρχίζει με ένα ρατσιστικό πλαίσιο αλλά με ένα γεωπολιτικό πλαίσιο. Και αυτό το γεωπολιτικό έχει ένα υπόβαθρο που είναι ιδεολογικό. Υπάρχουν δυσκολίες για το σοβιετικό καθεστώς και πρέπει να παρθούν μερικές αποφάσεις. Μία από αυτές τις αποφάσεις είναι στην ουσία το υπόβαθρο που θα αποτελέσει στη συνέχεια τη γενοκτονία. Μία άλλη δυσκολία που έχουμε είναι τα θύματα που σπάνια αγωνίζονται μαζί, διότι οι νεκροί βρίσκονται μαζί μόνο εκ του αποτελέσματος. Αντιθέτως οι δήμιοι μαθαίνουν από τις προηγούμενες γενοκτονίες. Έτσι, ο ίδιος ο Χίτλερ έλεγε για τη γενοκτονία των Αρμενίων: «Ποιος θα το θυμάται μετά;». Αν αναλύσουμε γεωστρατηγικά πώς λειτουργεί μια γενοκτονία με τις οκτώ φάσεις του Stanton, θα δούμε ότι πάντοτε επιχειρείται αυτή η εκκαθάριση από το κέντρο. Η ιδέα είναι να μην γίνει αντιληπτή και κατανοητή από τα άκρα. Αν κοιτάξετε τη γενοκτονία των Αρμενίων, αρχίζει το 1896 και γίνεται αντιληπτή το 1915 και θα εξελιχτεί ως το 1923. Την ίδια περίοδο έχουμε και τη γενοκτονία των Ποντίων και των Ασυροχαλδαίων η οποία θα ενσωματωθεί σε αυτή τη γενικότερη γενοκτονία. Σε κάθε περίπτωση και οι τρεις αυτές μαζί θα γίνουν αντιληπτές μόνο εκ των υστέρων. Σε αυτή τη διαδικασία, μία τεχνική που χρησιμοποιείται είναι η μαζική μετακίνηση ανθρώπων. Αυτή ήταν μία ιδέα που έγινε με τη γενοκτονία των Ποντίων όπου χρησιμοποιήθηκαν οι κλιματικές συνθήκες για να αφανίσουν πληθυσμό. Κατά συνέπεια, ο Στάλιν όταν θα έχει να λύσει το πρόβλημα, θα χρησιμοποιήσει τεχνικές που εφαρμόζονται για μαζική καταστροφή. Γι'

αυτό στη φάση του Γολοντομόρ, θα δείτε πρώτα από όλα ότι θα κλείσουν τα σύνορα οπότε θα γίνει ερμητικό το σύστημα. Θα αφανιστεί αρχικά ο πληθυσμός μέσα από τον πυρήνα, αρχίζοντας από το κέντρο και πηγαίνοντας προς τα άκρα με διακριτικές διαδικασίες έως ότου γίνουν βίαιες αν υπάρχει πλαίσιο αντίστασης. Μέσα σε αυτές τις τεχνικές έχουμε και τη μεταμόρφωση του ανθρώπου σε κτήνος. Είναι ένας τρόπος να ενοχοποιήσουμε το θύμα που επιζεί και δεύτερον που επιζεί εις βάρος ενός άλλου θύματος. Άμα βάλετε δύο άτομα σε ένα κελί, πολύ γρήγορα θα έχουν προβλήματα μεταξύ τους. Ενώ αν τα βάλετε σε δύο διαφορετικά κελιά, θα μπορούσαν να ενωθούν για να αντισταθούν εναντίον σας. Ειδικά για τους Έλληνες, θα πρέπει να ξέρετε ότι ήταν μία τεχνική που χρησιμοποιήθηκε και επί Χούντας. Σε ένα κελί που βρίσκονταν 25 άτομα έδιναν για όλα τα άτομα μία πατάτα. Αν χρησιμοποιήσετε αυτές τις τεχνικές σε μία χώρα που είναι τόσο μεγάλη όσο ήταν η Σοβιετική Ένωση, μπορείτε να καταφέρετε να αφανίσετε από τη γη 10 εκατομμύρια ψυχές. Αν κοιτάξετε και τα έγγραφα που έχουμε θα δείτε μαζικές μετακινήσεις που αποδεικνύουν ότι μετακινήθηκαν πάνω από 2 εκατομμύρια άτομα, με τρόπο καθαρά μαζικό σε περιοχές που είναι πάρα πολύ μακρινές. Κάνοντας μια μαζική μετακίνηση, αφαιρείτε από τους ανθρώπους τη γη τους και τα συστήματα αναφοράς. Κατά συνέπεια, βρίσκονται εκτεθειμένοι σε μία ξένη γη. Και εδώ στην ουσία, οι Ουκρανοί βρέθηκαν οι ίδιοι πάνω στη γη της Ουκρανίας αλλά παντού ξένοι. Αυτό είναι ένα ζήτημα που χρησιμοποιούμε στον ψυχολογικό πόλεμο για να αφαιρέσουμε τη νοητική οντότητα του θύματος. Πολλοί μετανάστες θεωρούν ότι βρίσκονται σε ένα αρνητικό πλαίσιο όταν βρίσκονται στο εξωτερικό. Πρέπει όμως να καταλάβουν ότι όταν γίνεσαι μετανάστης στην ίδια σου τη χώρα δεν έχεις πια με κανένα να μιλήσεις, γιατί είναι όλοι ξένοι. Κατά συνέπεια, όταν έχουμε ένα ιδεολογικό υπόβαθρο, όπως είναι η περίπτωση του Γολοντομόρ, υπήρχε μία ανάγκη, έπρεπε να μετατραπεί το πρόβλημα από ιδεολογικό σε γεωστρατηγικό έτσι ώστε να έχουμε ένα αποτέλεσμα όσο αφορά στον ανθρώπινο παράγοντα. Αρχικά η λέξη roulak δεν σήμαινε τίποτα το ιδιαίτερο, απλώς γροθιά. Σιγά-σιγά όμως η λέξη δεν είναι πια κυριολεκτική, γίνεται μεταφορική για να καταλήξει στο τέλος να είναι βρισιά. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, αυτό που γίνεται από το σύστημα μετά τη γενοκτονία είναι να παρουσιαστεί σαν αναγκαία συνθήκη που αφορά μόνο την οικονομία και κλιματικές συνθήκες. Κατά συνέπεια, αφανίζουμε κάθε ανθρώπινο στοιχείο και κάθε ίχνος. Ήταν ο καλύτερος τρόπος για να αφανιστεί συστηματικά. Είναι μία μεθοδολογία που θα χρησιμοποιηθεί και από το ναζιστικό καθεστώς, διότι, όπως ξέρετε, χρειαστήκαν αρκετά χρόνια για να καταλάβουμε τι γίνεται ακριβώς στους λεγόμενους «φούρνους». Αυτό το νοητικό σχήμα επιτρέπει σ' αυτόν που διαπράττει το έγκλημα κατά της ανθρωπότητας, που ονομάζεται γενοκτονία, να αναδείξει ότι όντως υπήρχαν θύματα, ότι όντως ήταν πάρα πολλά, αλλά δεν φταίει κανένας. Είναι και μία χρήση που έχουμε στην πολιτική: μπορεί να είμαστε ένοχοι, αλλά όχι υπεύθυνοι. Ή μπορεί να είμαστε υπεύθυνοι, αλλά όχι ένοχοι. Έτσι ανακαλύπτουμε ότι το σοβιετικό σύστημα λέει ότι όντως ήταν υπεύθυνο γι' αυτόν το λιμό ως σύστημα, αλλά όχι ένοχο. Κατά συνέπεια, η δυσκολία για τους μαχητές της

αναγνώρισης της γενοκτονίας του Γολοντομόρ, είναι ότι δεν πρέπει μόνο να αποδείξουν ότι υπάρχουν θύματα, αλλά θα πρέπει να αναδείξουν ότι αυτά τα θύματα είναι το αποτέλεσμα μιας διαδικασίας και γι' αυτό πρέπει να έχουμε πρόσβαση, όπως είπε και ο πρώτος ομιλητής, στις πηγές. Αλλά, με τις ιδέες της δεύτερης ομιλήτριας, δηλαδή να ξέρουμε ότι μιλάμε όντως για μία γενοκτονία και να ξέρουμε ότι έχουμε ένα πρόβλημα ερμηνείας των γεγονότων και όχι μόνο γεγονότα. Για να συνοψίσω, πρέπει να καταλάβουμε όλοι ότι δίχως τιμωρία δεν υπάρχει έγκλημα. Κατά συνέπεια, μπορεί να σας φαίνεται παράδοξο, αλλά η τιμωρία είναι η αρχή της συνειδητοποίησης του εγκλήματος. Αντιθέτως, όταν διαπράττετε ένα έγκλημα, το θέμα δεν είναι να το κάνετε. Το θέμα είναι να μην το θυμούνται οι άλλοι. Εγκληματίες υπάρχουν πολλοί. Εγκληματίες που καταφέρνουν να προκαλέσουν τη λήθη των άλλων είναι σπάνιοι. Κατά συνέπεια, για όλους εσάς, μόνο και μόνο με το να θυμάστε, είσαστε ήδη ένα πλαίσιο που αντιστέκεται στη βαρβαρότητα. Δεν μπορούμε να απαιτήσουμε από κάθε άνθρωπο να είναι μαχητής, όπως δεν μπορούμε να απαιτήσουμε από κάθε μαχητή να είναι ήρωας. Αλλά η έννοια του ανθρώπου, όπως αυτές του μαχητή και του ήρωα είναι μία έννοια που δημιουργείται. Δεν υπάρχει εξαρχής. Και δυστυχώς, είναι μια έννοια που χάνεται πολύ εύκολα σε πλαίσια γενοκτονίας.

Σας ευχαριστώ.